

Rwanda/Uganda: RNC i Uganda og pågripelsen av Fidèle Gatsinzi i Kampala i 2017

- Bakteppe: Sammenvevd politisk dynamikk mellom elitene i Uganda og Rwanda
- Rwandan National Congress (RNC)
- Hva skjedde med Fidèle Gatsinzi i Uganda i desember 2017?

Innledning

I denne responsen vil Landinfo redegjøre for kildematerialet vi har funnet om pågripelsen av rwanderen Fidèle Gatsinzi i Kampala i Uganda i desember 2017, og om personer tilknyttet det rwandiske opposisjonspartiet RNC, var involvert.

Det er rapportert om at ugandisk militær etterretning (Chieftancy of Military Intelligence – CMI) har pågrepet en rekke rwandere de seinere åra (Africa Confidential 2017b). Dette er en del av den kompliserte geopolitiske dynamikken mellom Rwanda, Uganda og andre land i Øst-Afrika. Vi redegjør dermed først om bakgrunnen for det sammensatte forholdet mellom Rwanda og Uganda, før vi tar for oss RNC i Uganda og pågripelsen av Fidèle Gatsinzi.

Bakteppe: sammenvevd politisk dynamikk mellom elitene i Uganda og Rwanda¹

Tette bånd mellom makthaverne i Uganda og Rwanda dannet under borgerkrigen i Uganda 1978–86

Makthaverne i de to nabolandene har hatt politisk makt sammenhengende siden 1986 (Uganda) og 1994 (Rwanda), og har hatt tette bånd siden 1970-tallet. Rwandas president Paul Kagame vokste opp som tutsi-flyktning i Uganda, etter at flere hundre tusen tutsier flyktet fra Rwanda til nabolandene i perioden 1959–63. Alt i 1978 gikk Kagame og andre rwandere sammen med Yoweri Museveni for å

¹ Dette korte sammendraget av relevante forhold i moderne ugandisk og rwandisk politisk historie, er basert på Prunier 1997, Prunier 2009, Tripp 2010 og Waldorf 2017, s. 70–72.

styrte Idi Amin, og utover 1980-tallet ble rundt 3500 rwandere med i Musevenis opprørsgruppe National Resistance Army (NRA), som overtok makta i Uganda i januar 1986. Siden da har NRAs politiske fløy NRM (National Resistance Movement) hatt makta, og Museveni presidentembetet i Uganda. Flere rwandere fikk viktige verv i militær- og statsapparatet i Uganda etter 1986. Kagame ble for eksempel nestleder i etterretningstjenesten.

Borgerkrig i Rwanda 1990–94 utløst av opprørsgruppe med bakgrunn fra Musevenis styrker i Uganda

Året etter, i 1987, ble opprørsgruppa Rwandan Patriotic Front (RPF) etablert i Kampala. RPF invaderte Rwanda fra baser i Uganda i oktober 1990, sammen med to tusen deserterte rwandiske NRA-soldater. Paul Kagame overtok som kommandant for RPFs styrker i november 1990. RPF overtok makta i Rwanda i juli 1994, etter å ha overvunnet den rwandiske hæren og interahamwe-militsen som gjennomførte folkemordet i april–juli det året.

Sommeren 1994 var dermed makthaverne i Rwanda overveiende tutsier som hadde vokst opp i Uganda (og andre naboland). Mange av dem hadde spilt viktige roller innenfor NRM i rundt et tiår forut for borgerkrigen i Rwanda 1990–94, og etablert tette, personlige bånd til president Museveni og hans nærmeste krets.

Fra tette allierte i 1994 til et mer komplisert forhold fra 1999 og utover

Selv om båndene var tette, førte RPFs maktovertakelse i Rwanda til en betydelig endring i balansen mellom makthaverne i de to landene. Nå hadde RPF og kretsen rundt Kagame sin egen base, og kunne i mye større grad handle uavhengig av NRM og Musevenis interesser.

Men fortsatt overlappet de to maktelitenes interesser, særlig hva gjaldt ett viktig område: gigant-nabolandet i vest: daværende Zaire, nå Den demokratiske republikken Kongo. I oktober 1996 etablerte rwandiske og ugandiske interesser den kongolesiske opprørsgruppa Alliance des forces démocratiques pour la libération du Congo (AFDL). Uroen øst i Kongo eskalerte til full borgerkrig, den første kongokrigen, og AFDL overtok makta i landet. AFDLs leder Laurent-Désiré Kabila erklærte seg som president 17. mai 1997. Som følge av (berettiget) kritikk om at Kabila og AFDL representerte utenlandske interesser, brøt Kabila med Uganda og Rwanda i august 1998.

Uganda og Rwanda reagerte med å opprette en ny kongolesisk opprørsgruppe øst i landet, Rassemblement congolais pour la démocratie (RCD), som gikk til væpnet kamp mot Kabilas regime. Dermed var den andre kongokrigen i gang. Gjennom 1999 ble samarbeidet mellom Uganda og Rwanda vanskeligere, og RCD ble splittet i to fraksjoner: RCD-Kisangani kontrollert av Uganda, og RCD-Goma av Rwanda. Forsuringen handlet både om uenighet om strategi i den andre kongokrigen, og om konkurranse mellom ugandiske og rwandiske offiserer om kontroll av inntekter fra ulovlig ressursutvinning i Øst-Kongo. I august 1999 var det

alvorlige krigshandlinger mellom de to RCD-fraksjonene og deres allierte ugandiske og rwandiske styrker i Kisangani i Kongo.

Fra da av har forholdet mellom Uganda og Rwanda vært vanskelig. Den franske historikeren Gérard Prunier har beskrevet det slik (2009, s. 241):

There were a lot of personal feelings involved, and analyzing them would be an almost Freudian endeavor. The expression most often heard on the Rwandese side was “We cannot accept their ‘big brother’ attitude,” while the Ugandans usually complained of the “ungratefulness” of the Rwandese, “whom we have put where they are.”

I de drøyt tjue åra som har gått siden bunnpunktet i forholdet mellom Uganda og Rwanda, ble forholdet mindre anstrengt igjen tidlig på 2000-tallet, men det går fortsatt opp og ned, og tilliten fra før 1999 har aldri blitt gjenoppbygget. Selv i bedre perioder, ligger det en gjensidig sterk mistenksomhet rett under overflaten.

Situasjonen for rwandere i Uganda og ugandere i Rwanda, både på individ-, gruppe- og organisasjons-nivå, vil dermed alltid være preget av det skiftende forholdet mellom de to statene. I perioder med krise i forholdet, vil det andre landets regimekritikere kunne være inne i varmen og antatt regimetro kunne møte problemer, når krisen er over igjen, kan det endre seg.

Rwandiske opposisjonelles handlingsrom i Uganda

Regimekritiske rwanderes handlingsrom i Uganda gjenspeiler altså i stor grad dynamikken mellom de politiske elitene i Uganda og Rwanda. I perioder hvor forholdet mellom landene er anstrengt, kan det å gi rwandiske opposisjonelle friere tøyler være ett virkemiddel Uganda kan bruke mot Rwanda. Men siden temperaturen i forholdet svinger, vil de rwandiske opposisjonelle måtte være klar over at et økt handlingsrom er midlertidig, og at det alltid kan være et spørsmål om tid før det innskrenkes igjen hvis forholdet blir bedre.

Vedvarende anstrengt forhold mellom Uganda og Rwanda

I minst ti år nå har forholdet mellom Uganda og Rwanda vært overveiende anstrengt, selv om det tidvis har framstått som forholdsvis greit utad, særlig rundt 2010–2012 (Ashaba & Bareebe 2017, 2018, 2019). Forholdet nådde et nytt bunnpunkt våren 2019 (Africa Confidential 2019a):

Relations between Rwanda and Uganda have been steadily declining and reached a new low after Kigali briefly closed the busiest border crossing at Gatuna and reportedly deployed defensively along the border. Foreign ministers of both countries traded accusations with Kigali claiming that the crisis had been brought on by Uganda's treatment of Rwandan nationals and unfair trade practices.

The situation is far worse than the public statements. The intelligence and military arms of the two countries are in a fully fledged covert cold war linked to Uganda's 'neutral' position on Rwandan dissidents who were once high-ranking officials in Kigali but broke ranks with President Paul Kagame.

Det som konkret ligger under her, er rwandisk sinne over at Uganda ikke hindrer den politiske aktiviteten til rwandiske opposisjonelle som har brutt med president Kagame, og mistanke om at en del av disse opposisjonelle har felles interesser med mektige ugandere som står president Museveni nær. Uganda er på sin side opprørt over det de mener er rwandisk infiltrasjon av ugandisk sikkerhetstjeneste (Africa Confidential 2019b):

Kagame accuses Kampala of harbouring rebels intent on deposing him, of detaining hundreds of his citizens, mostly in refugee camps in Uganda, and of deporting others without cause. None of this is new. For two years now, Kagame said in an interview with the regional weekly, *The EastAfrican*, he has urged Kampala to end support for a group of dissidents linked to South Africa. He did not name them, but he was referring to the Rwanda National Congress (RNC), an opposition party created in 2010 by exiled key regime insiders he had fallen out with: the former military chief, Kayumba Nyamwasa, and the ex-intelligence boss, Patrick Karegeya, whose murder in a Johannesburg hotel on New Year's Eve 2014 few doubt Kigali is responsible for.

[...]

Considerably more muted about the row than Kigali, Kampala has its own grievances against Kigali, claiming that the Kagame regime is the source of a security crisis that has existed for at least the past two years whose objective, it believes, is to overturn the Museveni government.

Intelligence sources in Kampala claim Kigali controls a network of petty traders, sex-workers, evangelists, journalists and security officials who have infiltrated Uganda's security apparatus at the highest level.

[...]

To destroy this network, the Ugandan security services have embarked on a systematic purge of Rwandan nationals, mostly in the refugee camps, as well as suspects in their own ranks.

Uganda utviste i februar 2019 40 rwandere som ble beskyldt for å ha infiltrert ugandisk etterretning, noe Uganda mener Rwanda brukte til å fasilitere drap på rwandiske opposisjonelle i Uganda (Wolters 2019).

Situasjonen ble ikke bedre gjennom 2019, og ved slutten av året var forholdet svært anstrengt, slik det gikk fram av en rapport fra Crisis Group i januar 2020 (s. 1):

Intensifying hostility among states in the Great Lakes threatens a return to the regional wars that tore that region apart in previous decades. Rwanda's president, Paul Kagame, accuses Burundi and Uganda of backing Rwandan rebels active in the Democratic Republic of Congo's (DRC) North and South Kivu provinces and threatens to retaliate for those groups' attacks on his country. In turn, Burundi and Uganda assert that Rwanda supports Burundian and Ugandan rebels in the DRC.

I februar 2020 begynte Uganda og Rwanda å nærme seg hverandre igjen, og Uganda viste en viss vilje til å komme Rwanda i møte. Spørsmålet var i hvilken grad, for som en kommentator fra sørafrikanske Institute for Security Studies (ISS) har påpekt: Selv når Uganda prinsipielt går med på å hindre terrorister i å operere på ugandisk jord mot Rwanda, er det ikke gitt at de er enige med Rwanda i hvem som skal regnes som terrorister (Fabricius 2020).

Landinfo har ikke funnet uavhengige analyser av den videre utviklinga i forholdet mellom Rwanda og Uganda siden mars 2020, noe som kan ha sammenheng med korona-pandemien. Det er imidlertid lite som tyder på at det har skjedd noe positivt gjennombrudd i det bilaterale forholdet fram til november 2020, siden rwandisk presse har fortsatt å komme med ganske harde utfall mot Uganda (Gatera 2020; Muhumuza 2020b; Mwai 2020; Rudatsimburwa 2020; Rutoma 2020).

Rwandan National Congress (RNC)

Utbrytere fra den rwandiske eliten

Rwandan National Congress (RNC) er et rwandisk opposisjonsparti i eksil, stiftet i Washington D.C. i 2010 (RNC u.å.). Flere av partiets ledere er utbrytere fra RPF og Kagames innerste krets, og deler dermed denne kretsens bakgrunn, med oppvekst i eksil i Uganda og NRA-tilknytning før de gikk inn i RPF. Flere innenfor RNC har personlige bånd til mektige personer i Uganda, bånd som strekker seg tilbake til 1980-tallet og enda lengre (Africa Confidential 2019b).

Rwandas holdninger til RNC

Regimet i Rwanda ser på RNC som statsfiender og landssvikere. Fire av grunnleggerne av RNC ble dømt til lange fengselsstraffer in absentia i 2011, flere personer med tilknytning til RNC eller mistanke om slik tilknytning, har blitt angrepet i utlandet, og personer mistenkt for RNC-tilhørighet, har blitt arrestert og domfelt i Rwanda (HRW 2017, s. 16). Personer mistenkt for å være RNC-

tilhengere i Rwanda, blir brutalt behandlet av rwandiske sikkerhetsstyrker (HRW 2017).

Etter at Patrick Karegeya, en av RNC-stifterne, ble funnet drept i Sør-Afrika 1. januar 2014 (Wrong 2019), kom både utenriksministeren, statsministeren, forsvarsministeren og presidenten i Rwanda med krasse uttalelser (HRW 2014):

Minister of Foreign Affairs Louise Mushikiwabo wrote on Twitter on January 5, 2014: “It's not about how u start, it's how u finish. This man was a self-declared enemy of my Gov & my country, U expect pity?” The following day, Prime Minister Pierre Damien Habumuremyi tweeted: “Betraying citizens and their country that made you a man shall always bear consequences to you.”

An article in News of Rwanda quoted Minister of Defence James Kabarebe saying, during a speech in Gisenyi on January 11, 2014: “Do not waste your time on reports that so and so was strangled with a rope on flat 7 in whatever country... When you choose to be a dog, you die like a dog, and the cleaners will wipe away the trash so that it does not stink for them. Actually, such consequences are faced by those who have chosen such a path. There is nothing we can do about it, and we should not be interrogated over it.”

Most significantly, President Kagame came close to condoning Karegeya's murder in a public speech on January 12, 2014, when he stated: “Whoever betrays the country will pay the price. I assure you. Letting down a country, wishing harm on people, you end up suffering the negative consequences. Any person still alive who may be plotting against Rwanda, whoever they are, will pay the price... Whoever it is, it is a matter of time.” He added: “I hear some of our people saying: we are not the ones who did it. It's true they were not the ones who did it, but that is not my concern, because you should be doing it... What is surprising is that you are not doing it. People who dare to betray, betray the country!”

Handlingsrommet for reelle opposisjonelle i Rwanda er svært trangt, og Human Rights Watch påpeker at det statsbærende partiet RPF har total kontroll over det politiske rommet (HRW 2020). Personer som Karegeya, som var Kagames fortrolige medarbeidere i årevis før de byttet side, utfordrer ikke bare ytrings- frihetens rammer – de har også stått for det Kagame og kretsen rundt ham opplever som et personlig svik.

Det har også vært andre attentater og attentatforsøk mot rwandiske opposisjonelle i eksil, særlig personer som har brutt med Kagame (HRW 2014):

In addition to the repression of critical voices inside Rwanda, dissidents and real or perceived critics outside the country—in neighboring Uganda and

Kenya, as well as farther afield in South Africa and Europe—have been victims of attacks and threats.

[...]

The victims of the attacks abroad have tended to be political opponents or outspoken critics of the Rwandan government or President Kagame himself. Former RPF officials who have turned against President Kagame and become opponents in exile have particularly been targets of attacks and threats.

RNCs virksomhet i Uganda

Det er vanskelig å finne kildemateriale som går i dybden på RNCs aktivitet i Uganda – og særlig balansert informasjon. Én viktig grunn til dette, kan være at RNC og andre rwandiske opposisjonelle ikke er så aktive akkurat i Uganda. HRW (2014) har påpekt at rwandiske opposisjonelle ofte ikke føler seg tilstrekkelig trygge i Uganda – nettopp fordi de politiske elitene i de to landene har så tette bånd:

Many Rwandans initially flee to Uganda because of its proximity. However, it has become one of the least safe countries for Rwandans facing political persecution because of the close links between the police and intelligence services of the two countries. Diplomatic relations between Uganda and Rwanda have fluctuated over the years, but many senior Rwandan officials, particularly those who grew up in Uganda and served in the Ugandan security forces or intelligence services, retain close links in the country. Rwandan agents can therefore operate in Uganda with considerable ease.

In the past four years alone, numerous Rwandan refugees and asylum-seekers in Uganda have reported to Human Rights Watch a range of incidents, including personal threats by people they know or believe to be Rwandan, attacks on their homes, beatings, attempted abductions, and, in the most serious cases, killings or attempted killings. Some have also reported being threatened and intimidated by Rwandan diplomatic representatives in Uganda.

Refugees or asylum-seekers who are known to be political opponents, critics, or outspoken journalists, are particularly at risk. For example, following the 2010 presidential elections in Rwanda, several members of Rwandan opposition parties and journalists who had fled Rwanda for their safety were personally threatened in Uganda. Most of them have since moved to other countries.

Ugandan journalists who have investigated or reported on security threats against Rwandans in Uganda have also raised concerns for their own security, particularly in 2013.

Selv om denne analysen er noen år gammel, har verken makthaverne i de to landene eller handlingsmønstrene deres endret seg nevneverdig i ettertid.

Det er uansett klart at det finnes RNC-medlemmer blant rwanderne i Uganda, og høyst sannsynlig forsøker disse å påvirke utviklinga i Rwanda politisk. Påstander om at RNC med base i Uganda også planlegger og faktisk bruker vold i Rwanda eller mot rwandiske interesser i utlandet, er det imidlertid vanskelig å finne uavhengig belegg for utenfor rwandisk presse.²

I den grad RNC knyttes til væpnet aktivitet, er det i Den demokratiske republikken Kongo. Der samarbeider RNC med væpnede tutsi-grupper i Uvira i Sør-Kivu (Crisis Group 2020; Rolley 2020a, 2020b; Verweijen 2020). Dette området i Kongo grenser mot Burundi og Rwanda, og ikke mot Uganda. Imidlertid har det blitt hevdet i østafrikansk presse at RNC har rekruttert rwandere bosatt i Uganda til væpnet aktivitet i Kongo, i samarbeid med eller med grønt lys fra ugandisk militær etterretning (The Standard 2017).

Hva skjedde med Fidèle Gatsinzi i Uganda i desember 2017?

Det finnes ulike versjoner av hva som skjedde da rwanderen Fidèle Gatsinzi var i Uganda i desember 2017, og hvorfor han var der.³

Saken slik den framgår i rwandisk presse

Flere rwandiske nettaviser publiserte artikler i slutten av desember 2017, illustrert med bilder av Gatsinzi i rullestol, hvor det framgår følgende (KT Press 2017; Kam u.å.a, u.å.b; Tashobya 2017; Virunga Post 2017):

- Fidèle Gatsinzi er en rwander som var i Kampala for å besøke sønnen sin, som var student ved Mukono Christian University.
- 9. desember 2017 dro han til kjøpesenteret Capital Shoppers, hvor han ble stoppet av to rwandiske menn, én kalt Mukombozi og en annen ukjent, og tatt med til en bil hvor Rugema Kayumba satt – alle tre var tilknyttet RNC.
- Gatsinzi ble kjørt rundt i bil og siden tatt med til ugandisk militær etterretning (CMI).

² Et Google-søk på «rnc terror rwanda» resulterer overveidende i treff i rwandiske eller pro-rwandiske nettaviser med påstander om RNC-terrorvirksomhet i utlandet eller i Rwanda, eller i utenlandsk pressedeckning av rwandiske rettsaker mot personer anklaget for støtte til RNC i Rwanda.

I Rwanda finnes det i praksis bare regimetro presse (Penn 2016).

³ Basis for denne delen er et Google-søk på «gatsinzi uganda» og gjennomgang av relevant pressedeckning på engelsk og fransk. Landinfo har ikke mulighet til å gjennomgå rwandisk pressedeckning på kinyarwanda.

- Gatsinzi ble holdt i varetekt i militærleiren Mbuya og utsatt for mishandling av både CMI og RNC.
- Etter 12 dager ble han kjørt til grensebyen Gatuna/Katuna og overlatt til rwandiske myndigheter.

Disse avisartiklene spriker om hvorvidt det skal ha vært to eller tre RNC-folk som stoppet Gatsinzi på kjøpesenteret, men navnene Mukombozi og Rugema Kayumba går igjen. I én av sakene (Tashobya 2017) går det fram at Gatsinzi også ble tatt med til Mbarara vest i Uganda før han ble utlevert til Rwanda. Det sentrale er at all omtalen i rwandisk presse av pågripelsen av Gatsinzi, kobler hendelsen til en serie vilkårlige pågripelser av uskyldige rwandere i regi av RNC i tett samarbeid med ugandisk militær etterretning (CMI).

I ettertid har hendelsen også blitt nevnt i rwandisk pressedekning av lignende pågripelser i Uganda og forholdet mellom de to landene (Kamugisha 2019a, 2019b; KT Press 2019, 2020; Muhumuza 2020a; Rudatsimburwa 2019; Rutoma 2020).

Pressedekning av saken i Uganda

Dekninga i ugandisk presse er litt mer variert enn den vi finner i Rwanda.

Det er få saker med fokus konkret på Fidèle Gatsinzi, og dem vi finner, gjengir stort sett hva som ble rapportert i rwandisk presse (Insider 2017; Nakabugo 2018). Disse omtaler de samme RNC-folkene som omtales i rwandisk presse, men på basis av artiklene de siterer, ikke ut fra egne undersøkelser om hendelsene.

Unntaket er nettavisen ChimpReports, som har tatt opp Gatsinzis pågripelse både med Rwandas ambassade i Uganda og med «høyt plasserte» ugandiske og rwandiske kilder (Muhame 2017). Talspersonen for Rwandas ambassade opplyste at han ikke kunne kommentere anklagene mot Gatsinzi, men kunne like fullt konstatere at han var uskyldig, og at han var i Kampala for å besøke sønnen sin. De anonyme ugandiske kildene kom på sin side med en rekke beskyldninger mot Gatsinzi, som selv oppholdt seg som flyktning i Uganda tidlig på 1990-tallet og da var en del av RPF:

- Spionasje i rwandiske miljøer i Uganda
- Rekruttering av rwandere til grupper i opposisjon til Museveni
- Rekruttering av rwandere til opprørsgrupper i Kongo og Burundi
- Mistanke om involvering i drap på rwandiske flyktninger og opposisjonelle en rekke steder i Uganda
- Rekruttering av rwandere som informanter i Uganda for rwandiske myndigheter

Anonyme rwandiske kilder hevdet på sin side at Gatsinzis virksomhet i Uganda

is aimed at sharing Rwanda's true state to those living abroad as refugees so as to make informed decisions on voluntarily returning and informing fellow Rwandans living as refugees in other countries (Muhame 2017).

Dette tolker Landinfo som forsøk på å overtale rwandiske flyktninger til å bosette seg i Rwanda.

Det finnes også saker i ugandisk presse hvor Gatsinzi-saken nevnes som ett av flere tilfeller hvor rwandiske borgere har blitt pågrepet i Uganda. I disse artiklene påpeker ugandiske jurister at pågripelsene har skjedd i strid med det juridiske rammeverket i Uganda (Katungulu 2019; Kukunda 2019). Det er dette som er tema for artiklene, ikke de konkrete omstendighetene rundt pågripelsene.

Pressedekning utenfor Rwanda og Uganda

Vi har knapt funnet omtale av Gatsinzi i presse utenfor Rwanda og Uganda. En artikkel fra Associated Press gjengir saken omtrent slik den har framkommet i rwandisk presse, men uten å nevne RNC, og ser den i sammenheng med andre vilkårlige arrestasjoner av rwandere i Uganda (Ssuuna 2018).

En kenyansk netttavis har koblet Gatsinzis arrestasjon til en hendelse hvor ugandisk politi arresterte 40 rwandere som hevdet at de var på vei til et religiøst møte i Burundi via Tanzania, hvor det hevdes at de egentlig var rekruttert av RNC til væpnet aktivitet i Kongo (The Standard 2017). Omtalen av Gatsinzi er imidlertid avgrenset til dette:

Over the weekend, plain clothed security operatives suspected to be CMI - RNC agents arrested a Rwandan named Fidele Gatsinzi in Kampala as he went to visit his son in school in Mukono Christian University.

RNC og pågripelsen av Gatsinzi

Det eneste kildematerialet Landinfo finner om pågripelsen av Gatsinzi, er altså pressedekninga vi har redegjort for ovenfor. Vi har ikke funnet uavhengige analyser av denne konkrete saken. Dermed er det svært vanskelig å si hva som egentlig har skjedd, på basis av de motstridende opplysningene fra østafrikansk presse. Det er heller ikke lett å si noe om hvilken rolle personer tilknyttet RNC, har hatt. Imidlertid er det først og fremst rwandiske nettaviser som har koblet denne hendelsen til navngitte RNC-personer. Rwandiske medier er sterkt myndighetskontrollert, og generelt ikke særlig etterrettelige eller balanserte i sin omtale av aktiviteten til rwandiske opposisjonelle – verken i Rwanda eller i utlandet.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Africa Confidential (2019a, 8. mars). Rwanda/Uganda: Border tensions grow. *Africa Confidential*. Tilgjengelig fra https://www.africa-confidential.com/article/id/12590/Border_tension_grows [lastet ned 5. november 2020]
- Africa Confidential (2019b, 22. mars). Rwanda/Uganda: Sibling rivalry turns ugly. *Africa Confidential*. Tilgjengelig fra https://www.africa-confidential.com/article/id/12591/Sibling_rivalry_turns_ugly [lastet ned 5. november 2020]
- Ashaba, I.M. & Bareebe, G. (2017, 4. desember). *Frenemies for life: Has the love gone between Uganda and Rwanda?* London: African Arguments. Tilgjengelig fra <https://africanarguments.org/2017/12/04/frenemies-for-life-has-the-love-gone-between-uganda-and-rwanda/> [lastet ned 5. november 2020]
- Ashaba, I.M. & Bareebe, G. (2018, 10. september). *Uganda: A police chief on trial and deepening suspicions with Rwanda*. London: African Arguments. Tilgjengelig fra <https://africanarguments.org/2018/09/10/uganda-police-chief-kayihura-trial-deepening-suspicions-rwanda/> [lastet ned 5. november 2020]
- Ashaba, I.M. & Bareebe, G. (2019, 12. mars). *Closed borders and fighting words: Rwanda and Uganda's deepening rift*. London: African Arguments. Tilgjengelig fra <https://africanarguments.org/2019/03/12/closed-border-fighting-words-rwanda-uganda-rift/> [lastet ned 5. november 2020]
- Crisis Group (2020, 23. januar). *Averting proxy wars in the eastern DR Congo and Great Lakes*. Brussel: Crisis Group. Tilgjengelig fra <https://www.crisisgroup.org/africa/central-africa/democratic-republic-congo/b150-averting-proxy-wars-eastern-dr-congo-and-great-lakes> [lastet ned 5. november 2020]
- Fabricius, P. (2020, 27. februar). *Museveni agrees to smoke out Rwandan 'terrorists' on Ugandan soil*. Pretoria: Institute for Security Studies. Tilgjengelig fra <https://issafrica.org/iss-today/museveni-agrees-to-smoke-out-rwandan-terrorists-on-ugandan-soil> [lastet ned 5. november 2020]

- Gatera, J. (2020, 30. oktober). Six Rwandans dumped by Uganda at Kagitumba following illegal detention and torture. *Virunga Post*. Tilgjengelig fra <https://virungapost.com/six-rwandans-dumped-by-uganda-at-kagitumba-following-illegal-detention-and-torture/> [lastet ned 5. november 2020]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2014, 28. januar). *Rwanda: Repression across borders – Attacks and threats against Rwandan opponents and critics abroad*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2014/01/28/rwanda-repression-across-borders> [lastet ned 5. november 2020]
- HRW (2017, 10. oktober). “We will force you to confess” – Torture and unlawful military detention in Rwanda. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/report/2017/10/10/we-will-force-you-confess/torture-and-unlawful-military-detention-rwanda> [lastet ned 5. november 2020]
- HRW (2020, januar). *Rwanda – Events of 2019*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/world-report/2020/country-chapters/rwanda> [lastet ned 5. november 2020]
- Insider (2017, 23. desember). Tears as Rwandese national detained by CMI returns home on wheel chair. *Insider*. Tilgjengelig fra <https://theinsider.ug/index.php/2017/12/23/tears-as-rwandese-national-detained-by-cmi-returns-home-on-wheel-chair/> [lastet ned 5. november 2020]
- Kam, I. (u.å.a). Uganda’s intelligence dumps tortured Rwandan at Gatuna boarder [sic]. *Taarifa*. Tilgjengelig fra <https://taarifa.rw/ugandas-intelligence-dumps-tortured-rwandan-at-gatuna-boarder/> [lastet ned 5. november 2020]
- Kam, I. (u.å.b). Rwandan rebel group confirms presence in Uganda, arresting Gatsinzi. *Taarifa*. Tilgjengelig fra <https://taarifa.rw/rwandan-rebel-group-confirms-presence-in-uganda-arresting-gatsinzi/> [lastet ned 5. november 2020]
- Kamugisha, G. (2019a, 12. mars). Uganda scapegoating tactics will surely hit a brick wall. *The New Times*. Tilgjengelig fra <https://www.newtimes.co.rw/opinions/uganda-scapegoating-tactics> [lastet ned 5. november 2020]
- Kamugisha, G. (2019b, 3. juli). No free movement of goods without free movement of people. *The New Times*. Tilgjengelig fra <https://www.newtimes.co.rw/news/no-free-movement-goods-without-free-movement-people> [lastet ned 5. november 2020]
- Katungulu, A. (2019, 11. mars). Lawyers accuse Uganda of holding their Rwandan clients. *Nile Post*. Tilgjengelig fra <https://nilepost.co.ug/2019/03/11/lawyers-accuse-uganda-of-holding-their-rwandan-clients/> [lastet ned 5. november 2020]
- KT Press (2017, 22. desember). How Fidele Gatsinzi was tortured by Ugandan intelligence services. *KT Press*. Tilgjengelig fra <https://www.ktpress.rw/2017/12/how-fidele-gatsinzi-was-tortured-by-ugandan-intelligence-services/> [lastet ned 5. november 2020]
- KT Press (2019, 25. oktober). CMI finally lets it be known it illegally has Rwandans in its custody. *KT Press*. Tilgjengelig fra <https://www.ktpress.rw/2019/10/cmi-finally-lets-it-be-known-it-illegally-has-rwandans-in-its-custody/> [lastet ned 5. november 2020]
- KT Press (2020, 7. januar). Rwanda-Uganda relations: Min Nduhungirehe tells Amnesty Int’l to ‘keep quiet’. *KT Press*. Tilgjengelig fra <https://www.ktpress.rw/2020/01/rwanda-uganda-relations-min-nduhungirehe-tells-amnesty-intl-to-keep-quiet/> [lastet ned 5. november 2020]
- Kukunda, J. (2019, 11. mars). Lawyers demand unconditional release of Rwandan nationals. *Uganda Radio Network*. Tilgjengelig fra <https://ugandaradionetwork.net/story/lawyers-demand-unconditional-release-of-rwandan-nationals> [lastet ned 5. november 2020]

- Muhame, G. (2017, 16. desember). National exclusive: CMI detains top Rwanda Patriotic Front official. *ChimpReports*. Tilgjengelig fra <https://chimpreports.com/national-exclusive-cmi-detains-top-rwanda-patriotic-front-official/> [lastet ned 5. november 2020]
- Muhumuza, A. (2020a, 30. januar). The duplicity in Ugandan ruler's speech on alleged "closed borders". *Virunga Post*. Tilgjengelig fra <https://virungapost.com/the-duplicity-in-ugandan-rulers-speech-on-alleged-closed-borders/> [lastet ned 5. november 2020]
- Muhumuza, A. (2020b, 25. oktober). CMI steps up efforts to build up Nyamwasa's RNC, indoctrinates recruits "to prepare for war". *Virunga Post*. Tilgjengelig fra <https://virungapost.com/cmi-steps-up-efforts-to-build-up-nyamwasas-rnc-indoctrinates-recruits-to-prepare-for-war/> [lastet ned 5. november 2020]
- Mwai, C. (2020, 12. august). One step forward, two back — Biruta on relations with Uganda. *The New Times*. Tilgjengelig fra <https://www.newtimes.co.rw/news/one-step-forward-two-back-biruta-relations-uganda> [lastet ned 5. november 2020]
- Nakabugo, Z. (2018, 3. januar). Rwandan claims torture by CMI. *The Observer*. Tilgjengelig fra <https://observer.ug/news/headlines/56529-rwandan-claims-torture-by-cmi.html> [lastet ned 5. november 2020]
- Penn, O. (2016, 15. januar). *Exposing Rwanda's war on journalism*. London: African Arguments. Tilgjengelig fra <https://africanarguments.org/2016/01/15/exposing-rwandas-war-on-journalism/> [lastet ned 5. november 2020]
- Prunier, G. (1997). *The Rwanda crisis – History of a genocide*. New York: Columbia University Press.
- Prunier, G. (2009). *Africa's world war – Congo, the Rwandan genocide, and the making of a continental catastrophe*. Oxford: Oxford University Press.
- Rolley, S. (2020a, 23. april). Militaires rwandais en RDC (1/2): Kigali mène-t-elle une guerre secrète? [Rwandiske militære i Kongo (1/2): Fører Kigali en hemmelig krig?] *RFI*. Tilgjengelig fra <https://www.rfi.fr/fr/afrique/20200422-militaires-rwandais-en-rdc-kigali-mè-t-elle-une-guerre-secrète-12> [lastet ned 5. november 2020]
- Rolley, S. (2020b, 24. april). Militaires rwandais en RDC (2/2): quelles preuves? [Rwandiske militære i Kongo (2/2): hvilke bevis?] *RFI*. Tilgjengelig fra <https://www.rfi.fr/fr/afrique/20200423-militaires-rwandais-en-rdc-quelles-preuves-22> [lastet ned 5. november 2020]
- RNC (u.å.). *Rwanda National Congress*. Washington D.C.: RNC. Tilgjengelig fra <https://www.rwandanationalcongress.org/web/> [lastet ned 5. november 2020]
- Rudatsimburwa, A. (2019, 18. november). Uganda's obsession with Gatuna border; entitlement at the root of crisis. *The New Times*. Tilgjengelig fra <https://www.newtimes.co.rw/opinions/ugandas-obsession-gatuna-border-entitlement-root-crisis> [lastet ned 5. november 2020]
- Rudatsimburwa, A. (2020, 13. august). Paranoia has Museveni seeing spies everywhere. *The New Times*. Tilgjengelig fra <https://www.newtimes.co.rw/news/paranoia-has-museveni-seeing-spies-everywhere> [lastet ned 5. november 2020]
- Rutoma, R. (2020, 5. juni). Profile: Rugema, Kayumba Nyamwasa's restless nephew. *Virunga Post*. Tilgjengelig fra <https://virungapost.com/profile-rugema-kayumba-nyamwasas-restless-nephew/> [lastet ned 5. november 2020]
- Ssuuna, I. (2018, 2. februar). Rwanda, Uganda trade claims over treatment of refugees. *AP News*. Tilgjengelig fra <https://apnews.com/article/5ad3ad5235ae403a830ad9b217fec677> [lastet ned 5. november 2020]

- The Standard (2017, 12. desember). Uganda's police arrest 40 Rwanda National Congress recruits headed for DRC camps. *The Standard*. Tilgjengelig fra <https://www.standardmedia.co.ke/africa/article/2001262857/n-a> [lastet ned 5. november 2020]
- Tashobya, A. (2017, 23. desember). Rwandan businessman narrates ordeal in Uganda detention. *The New Times*. Tilgjengelig fra <https://www.newtimes.co.rw/section/read/226187> [lastet ned 5. november 2020]
- Tripp, A.M. (2010). *Museveni's Uganda – Paradoxes of power in a hybrid regime*. Boulder, Co.: Lynne Rienner.
- Verweijen, J. (2020, 31. august). Why violence in the South Kivu highlands is not 'ethnic' (and other misconceptions about the crisis). *Kivu Security Tracker* [blogg]. Tilgjengelig fra <https://blog.kivusecurity.org/why-violence-in-the-south-kivu-highlands-is-not-ethnic-and-other-misconceptions-about-the-crisis/> [lastet ned 5. november 2020]
- Waldorf, L. (2017). Apotheosis of a warlord: Paul Kagame. I: Themnér, A. (red.), *Warlord democrats in Africa – Ex-military leaders and electoral politics*. London: Zed Books, 68–94. Tilgjengelig fra <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1094726/FULLTEXT01.pdf> [lastet ned 5. november 2020]
- Wolters, S. (2019, 18. mars). *The Great Lakes can't afford more instability*. Pretoria: Institute for Security Studies. Tilgjengelig fra <https://issafrica.org/iss-today/the-great-lakes-cant-afford-more-instability> [lastet ned 5. november 2020]
- Wrong, M. (2019, 15. januar). Rwanda's Khashoggi: who killed the exiled spy chief? *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/news/2019/jan/15/rwanda-who-killed-patrick-karegeya-exiled-spy-chief> [lastet ned 5. november 2020]

© Landinfo 2020

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.